

Právo & Justice

Dlužit je velká hanba

S Jaromírem Jirsou o ochraně cti a vymáhání stovek

Strana 18

Chabrus vs. Grandhotel

Jak vypadaly dražby za císaře Františka Josefa

Strana 20

PONDĚLÍ 26. BŘEZNA 2012

LIDOVÉ NOVINY

Této generaci se otevřely úžasné možnosti. V politice proto skončili jen ti nejidealističtější, nejlínější nebo nejbezskrupulóznější z nich (Praha, listopad 1989).

FOTO ČTK - PAVEL KHOL

Husákovy děti na Ústavním soudu

Generace listopadu 1989 prozatím spektakulárně selhává v „generování kádrů“

„Druhý“ Ústavní soud nakonec nedopadl špatně. „Třetí“ může přinést i **generační změnu**. Otázka zní, zda je to výhoda.

TOMÁŠ RICHTER

Vygenerovat přijatelného kandidáta na funkci ústavního soudce není nic jednoduchého.

Podle článku 84, odst. 3 Ústavy může být soudcem Ústavního soudu jmenován bezúhonný občan, který je volitelný do Senátu (přeloženo: bylo mu 40 let), má vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně deset let činný v právnickém povolání.

Záleží samozřejmě na tom, jak hnidopišší chceme být při definování pojmu „bezúhonný“. Najdou se jistě tací, kteří budou tvrdit, že po vystudování práv a deseti letech v právnickém povolání není bezúhonný nikdo. I při méně radikálním výkladu je však evidentní, že ještě při poslední velké obměně Ústavního soudu v letech 2002 a 2003 omezovala ústava výběr kandidátů na ty právníky, kteří vystudovali práva před listopadem – a tehdy také nabyli značnou část své profesní zkušenosti.

Najít v takto definovaném populačním vzorku technicky zdatné

a lidsky důvěryhodné strážce ústavnosti není triviální zadání, a jakkoli pro činy prezidenta Klause nacházím obecně jen málo sympatií, tehdejší diskuse o tom, zda by měl být za prodlevy v předkládání návrhů kandidátů stíhán pro velezradu, mi přišly nepřipadné. Úkol, před kterým stál, byl takřka pověstnou kvadraturou kruhu. Ve zpětném pohledu lze pak, myslím, říci, že prezident a Senát vlastně v letech 2002 a 2003 nesestavili špatný Ústavní soud.

Nadcházející velká obměna Ústavního soudu v sezoně 2012/2013 bude odlišná v tom, že do věkového limitu mezitím dorostly první Husákovy děti, nebo chceme-li, lidé, kteří v listopadu 1989 byli (nebo věkově mohli být) studenty práv.

Sporné ovšem je, zda tato skutečnost učiní sestavování „třetího“ Ústavního soudu jednodušším.

Gross, Langer, Sobotka, Roman Při letmém pohledu na polistopadovou historii veřejné správy země zřetelně vidíme, že tato „generace Listopad“ prozatím spektakulárně selhává v generování kádrů, za které by se před zbytkem národa nemusela stydět.

Poté co se ve veřejném sektoru bezprostředně po roce 1989 mihli (a zase moudře zmizeli) „listopadníci“ jako Pánek nebo Bubeník, vyprodukovala tato generace v politické

sféře relativně malou, ale o to pozoruhodnější kohortu charakterů – Stanislav Gross, Ivan Langer, Bohuslav Sobotka nebo Martin Roman. Pozitivního o této garnituře lze říci snad jen tolik, že prvně jmenovaný ukázal národu, že k tomu, aby se člověk stal ministerským předsedou, nemusí umět zholat nic (nebo alespoň zholat nic úctyhodného) ani v liberální demokracii, což bylo ani ne patnáct let po Jakešově projevu v Červeném Hrádku pro nás všechny historicky důležité zjištění. A že poslední jmenovaný národu ukázal, že k tomu, aby zásadně ovlivňoval výkon státní moci, žádnou demokratickou legitimitu nepotřebuje, což je ostatně s předlistopadovou národní zkušeností zcela v souladu.

Vysvětlení této nelichotivé bilance je, myslím, nabílední. Generaci Listopad se v nestátním (či přinejmenším nepolitickém) sektoru otevřely po roce 1989 tak nebyvalé možnosti seberealizace (lhostejno, zda ziskového, či neziskového typu), že v politické sféře z ní skončili a setrvali patrně jen ti nejidealističtější, nejlínější nebo nejbezskrupulóznější. Co huře: myslím, že lepší už to nebude. Tedy že onoho dlouho očekávaného nástupu nové, kompetentní a nezkorumpované po-

litické generace, která uspěla v legitimních činnostech v nestátním sektoru, „má vyděláno“, nemusí tudíž krást a je připravena své znalosti a svou zbývající energii věnovat národu, se nedočkáme. Přinejmenším ne od generace Listopad.

Proč tomu tak je, by bylo zase na jiné vyprávění.

Specializovaný univerzalista

Lze samozřejmě namítnout, že společenské selhání jedné věkové kohorty v oblasti moci výkonné a zákonodárné nemusí implikovat rovněž její selhání v oblasti moci soudní.

Práce soudce obnáší i dávku bohorovnosti. Práce ústavního soudce ještě větší. Ale to nemůže být kritériem výběru.

S trochou optimismu lze skutečně předpokládat, že Vlastimil Rampula nebo Jan Kozák – kteří byli v listopadu 1989 v prváku – jsou spíše výjimkami a že generace Listopad v obecném soudnictví vlastně poskytuje daňovým poplatníkům služby docela přijatelné kvality a integrity. S ještě větší dávkou optimismu by bylo možno dokonce předpokládat, že i v advokacii, která je kolaborací se zločinem (a politickým zvláště) tradičně pověstná všude na světě, lze najít Husákovy děti, které neodklánějí veřejné peníze na exotické ostrovy, ale pouze dělají své řemeslo, a tedy brání legitimní práva a svo- body svých klientů.

Problém je ovšem v tom – a tady se vracím k úvodu a k článku 84 Ústavy – že obecná právní praxe, zejména praxe civilněprávního typu, ve skutečnosti *vůbec není dostatečnou přípravou pro práci ústavního soudce*. Lhostejno, zda jde o praxi soudce, či advokáta. Kdo tvrdí opak, ten si, myslím, trochu lze do kapsy.

Práce ústavního soudce je z hlediska vzdělání a profesní zkušenosti zcela specifická – a dosti paradoxní – v tom, že vyžaduje *vysoce specializované univerzalisty*. Vysoce specializované proto, že ústavní právo jak v rovině mechaniky státní moci, tak v rovině ochrany jednotlivce před státní mocí je dnes extrémně rozsáhlou a technicky náročnou disciplínou, čítající nejen tisíce precedentů, ale též rozsáhlý politicko-filozofický kánon, bez jehož znalosti a zažití vypadá člověk v taláru ústavního soudce dosti směšně. A univerzalisty proto, že ústavní otázky se před ním objeví v nekonečném počtu procesních a hmotněprávních mutací, na nekonečném množství „nosičů“ z jiných oblastí práva a politiky.

Nikdo jiný už by tu nebyl?

Zahrnuje-li schopnost pracovat jako soudce mj. jistou dávku bohorovnosti, pak schopnost pracovat jako ústavní soudce vyžaduje dávku několikanásobnou. Nemyslím však, že článek 84 Ústavy lze vy-

kládat tak, že kromě tam uvede- ných měřitelných (a vlastně triviálních) kritérií představuje bohorov- nost kritérium hlavní, natožpak jedi- né. Ať se tak prezident Klaus při nominaci „listopadového prváka“ Zdeňka Koudelky tváří sebevíce.

Najít v příštích dvou letech v ge- neraci Listopad vhodné kandidáty na místa ústavních soudců skuteč- ně nebude jednoduché. Ostatně jako v žádné generaci nikde na svě- tě. Ale tak beznadějně, aby na první pokus bylo třeba sáhnout po ně- kom, jako je pan Koudelka, to s Hu- sákovými dětmi opravdu není.

Kdyby přece jen ano, bude určitě lepší, když senátní majorita prez- identovi vzkáže, aby ke svému plá- nu podržel nezávislost ústavního soudu a degradovat jeho odbornou reputaci použil některého z mnoha vhodných kandidátů z generací star- ších. Třebas s douškou, že schop- nosti definující „velmi úspěšného“ poslance jsou na hony vzdáleny schopnostem definujícím velmi úspěšného ústavního soudce.

Jinak by národ mohl propadnout chmurám z toho, že to, co generace Listopad dosud ve veřejné sféře předvedla, ještě není nic proti tomu, co jej od ní teprve čeká.

Autor (* 1971) přednáší na IES FSU UK a je profesorem na nizozemské Radboud Universiteit. Působí jako of counsel v Clifford Chance. Neuchází se o funkci ústavního soudce.